

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sanat ve Yaratıcılık Hakkındaki Görüşleri¹

Perihan Tuğba ŞEKER¹, Betül TÜRKMEN²

¹Uşak Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitimi Ana Bilim Dalı; tugba.seker@usak.edu.tr, ORCID: 0000-0003-4801-8587

²Milli Eğitim Bakanlığı; betulturkmen1@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-1825-3474

*Sorumlu iletişim yazarı: tugba.seker@usak.edu.tr

Özet

Yaratıcılık, okul öncesi eğitim döneminde geliştirilmesi gereken en önemli beceriler arasında yer almaktadır. Yaratıcılığı geliştirmek için etkinlik planlama ve uygulama aşamalarına dikkat edilmelidir. Bu çalışmada öğretmenlerin sanat etkinliklerine ve yaratıcılığa yönelik görüşlerinin tespiti temel alınmıştır. Yaratıcılık ve sanat anlayışına ilişkin görüşler, sınıf uygulamalarında yaratıcılık ve sanata verilen önem tespit edilmeye çalışılmıştır. Okul öncesi öğretmenlerinin sanat ve yaratıcılığa ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlayan bu araştırma, tarama modelinde olup nitel yöntemler kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu Muş ili ve Bulanık ilçesinde 2018-2019 eğitim öğretim yılında Milli Eğitim Müdürlüklerine bağlı ilkökuller ve ortaokul bünyesindeki anasınıfları ve bağımsız anaokullarında görev yapmakta olan 100 okul öncesi öğretmeni oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından geliştirilen açık uçlu sorulardan oluşan görüşme formu kullanılmıştır. Veri toplama sürecinde araştırmaya katılan öğretmenlerle görüşme yapılmış ve görüşmeler tamamlandıktan sonra formlar analiz edilmiştir. Elde edilen verilerin analizinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda; okul öncesi öğretmenlerinin belirttikleri tanımlara göre yaratıcılığın tanımı üzerinde bilgi sahibi oldukları yaratıcılık denildiğinde en çok kendine özgü ürün oluşturmak, kendine özgü olmak, orijinallik kavramlarında hem fikir oldukları görülmüştür. Yaratıcı bireylerin özelliklerinin tanımlamaları istendiğinde en çok özgün, hayal gücü yüksek, dışa dönük, yeniliklere açık, meraklı oldukları öne sürülmüştür. Yaratıcılık çocuklar için neden önemlidir sorusunda gelişim alanını desteklediği, kendini iyi ifade etmesini sağladığı, hayal gücünü geliştirdiği ifadelerine daha çok yer verilmiştir. Yaratıcılığa engel olarak görülen durumların başında ailenin baskıcı ve tutumsuz davranışları, okulda uygulanan tek tip etkinlikler, otoriter öğretmen, çocuklara fırsat verilmemesi, teknolojik aletler yer almaktadır. Yaratıcılığı geliştirmeye yönelik yapılan etkinliklere en çok yapılandırılmamış etkinlikler, sanat etkinlikleri, tamamlama etkinlikleri ve drama belirtilmiştir. Sanat etkinliği türlerinden daha çok yarı yapılandırılmış ve yapılandırılmamış etkinlikler uyguladıkları belirtilmiştir. Yaratıcılık ve sanat alanında alınan derslerin başında yaratıcılık ve drama gelmektedir. Sanat etkinliklerinin önemi konusunda yaratıcılığı, hayal gücünü desteklediği ve motor gelişimi desteklediği ifade edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, okul öncesinde sanat, okul öncesinde yaratıcılık.

The Views of Preschool Teachers About Art and Creativity

Abstract

As it is mentioned in the basic features of the preschool education program, the development of creativity is at the forefront in the preschool education period. In order to develop creativity, attention should be paid to the stages of activity planning and implementation processes. This study aimed to determine the opinions of preschool teachers about art and creativity and to determine the applications made to develop creativity. The sub-objectives of the study are to determine the general views of preschool teachers about creative art activities in preschool education, to determine the importance, definition, obstacles and characteristics of creativity, the importance of art in preschool and the types of art activities that are tried to be applied. This research, conducted for these purposes, was conducted in the screening research model and qualitative methods were used. In the research, a standardized open-ended interview was conducted. The interviews were conducted with 100 easily accessible preschool teachers working in the provinces and districts of Muş in 2018-2019 academic year. Interview questions were created by developing the information obtained through the literature review. In order to conduct the interviews, the interview technique was first examined. A pilot application was carried out to test the interview form. The data obtained through the interview were analyzed with the descriptive analysis method. It has been digitized and interpreted for purposes such as increasing reliability and reducing bias. Based on the descriptive analysis method, a framework plan was created based on the interview questions. The interview forms of each teacher were read one by one and the interview data were coded according to the created framework. They stated that creative individuals are original, imaginative, extroverted and open to innovation. It is stated that creativity is important because it supports the areas of development and provides self-expression. It is stated that the oppressive and non-attitudinal behaviors of the family and the uniform traditional activities implemented in the school prevent creativity. when asked about developing a technique to improve creativity, limited answers were received. I wish this study to guide teachers, parents and students. The participants stated that they apply unstructured activities, art activities and completion activities to develop creativity. It is stated that they generally

¹ Bu çalışma 'Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Görev Yapan Öğretmenlerin Sanat ve Yaratıcılık Alanına Yönelik Görüş ve Uygulamaları' isimli yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

apply semi-structured works of art they apply. It has been stated that creativity, drama, creativity and development courses are the primary courses that teachers take in the field of creativity and art. In our last theme, it is stated that art activities are important because they support creativity, imagination and motor development.

Key Words: Preschool education, preschool art, creativity in preschool

1 Giriş

Okul öncesi eğitim programı destekleyici ve önleyici boyutları olan çok yönlü bir program olma özelliği taşımaktadır. Okul öncesi dönemde öğrenme hızı çok yüksektir (MEB Okul Öncesi Eğitim Programı, 2013, s. 11). Okul öncesi eğitimde uygulanan tüm etkinlik alanları yazılı olan ilkelere (MEB Okul Öncesi Eğitim Programı, 2013, s.11) dayanarak uygulandığı takdirde çocukların yaratıcılıklarının desteklenmesi beklenmektedir.

Bilindiği üzere yaratıcılık için birçok tanım yapılmıştır. Bu tanımların geneline bakıldığı zaman yaratıcılık adına ortak kavramlar bulunmaktadır. Bakıldığı üzere yaratıcılık; standartlaşmış kalıpları yıkmak, alışılmışın dışına çıkmak, yeni yollar keşfetmek, hayata başka açılardan bakmak, bilinmeyen her şeye ilgi duyup merak etmek, yeni ve farklı açılardan düşünebilmek, belirli bir problem için değişik çözümler getirmek, bilinmeyen yeni bir yöntem ya da teknik ortaya koymak ya da var olana eklemeler yapabilmektir. Çocukları yaratıcı olmaya yöneltmek, fırsat sunmak çok önemli bir öğrenme hedefidir. Bu hedefin gerçekleşmesinde öğretmene büyük sorumluluk düşmektedir. Bunun içinde öncelikle eğitim veren öğretmenlerin yaratıcılığın ne olduğunu ve nasıl geliştirilebileceğini bilmeleri ve titizlikle uygulamaları gerekmektedir (Özerbaş, 2011).

Sungur (1997)'a göre "Yaratıcı olmayan birey yoktur. Sadece az ya da çok kenetlenmiş, engellenmiş, dondurulmuş ve uzun veya kısa süreli eğitime gereksinmesi olan bireyler vardır". Çocuklarda var olan yaratıcılık genellikle yetişkinlerin tutumlarından olumsuz etkilenir. Hayal güçlerini kullanarak anlattıkları olaylar, yaptıkları resimler ve oluşturdukları ezgiler yetişkinler tarafından anlaşılır. Ayrıca bu dönemde çocukların sürekli olarak yönelttikleri sorular ve deney yapma istekleri de yetişkinler tarafından ilgiyle karşılanmaz. Oysaki çocukların yaratıcılığının gelişimi için sordukları soruların cevaplanması, deney yapmalarına fırsat verilmesi ve istedikleri resmi yapabileme imkanı bulmaları yaratıcılık adına önemi büyüktür. Bu aşamada ebeveyn ve öğretmenlere büyük sorumluluklar düşmektedir (Köksal Akyol, 2011).

Çocuk okul öncesi eğitim ortamında birden fazla problemlerle karşılaşarak bu problemlere çözüm yolu bulmayı öğrenebilmektedir. Bunun içinde eğitim ortamları çocukların kendilerini rahat hissedebilecekleri, deneme yanılma imkanı sunabilecek şekilde düzenlenmelidir. Bu şekilde düzenlenen ortamlar çocukların yaratıcı tutum ve davranışlarını geliştirebilmektedir (Özerbaş, 2011).

Okul öncesi dönemdeki çocukların yaratıcılığını geliştirebilmek için aşağıdaki noktalara dikkat edilebilir. Bunlar;

- Çocuklar soru yönelttiğinde saygı duymak,
- Tek geçerli çözümün olmadığını kabul etmek,
- Doğrudan bilgiyi aktarmak yerine çocukların yaş düzeylerine uygun problem sunmak,
- Etkinlikleri beş duyuya hitap edecek şekilde düzenlemek,
- Çocukların artık malzemeleri değerlendirmesini sağlamak,
- Olay ve nesne tanımlarında, sözel ifadeyi geliştirmek ve muhakeme etme özelliğini geliştirmektir (Aslan, Aktan ve Kamaraj, 1997).

Okul öncesi dönemde gerekli ortamı sağladıktan sonra yukarıdaki noktalara dikkat edilerek etkinliklerden yararlanılarak çocuklarda yaratıcılık geliştirilmeye çalışılır. Okul öncesi dönemde tüm etkinlik türlerini olduğu gibi sanat eğitiminin de birden fazla amacı bulunmaktadır. Bu amaçlardan en önemlisi çocukların yaratıcı algılama yeteneklerini arttırmaktır. Çocuğun sanat ürünü oluşturma süresi bir bakıma kendi hayatına anlam vermenin bir yoludur. Onlar için sanat zamanla dünyayı algılama ve düşünme yolu haline gelmektedir (Ulutaş & Ersoy, 2004). Sanat, sözcükleri bir kenara bırakarak çizgilerle, şekillerle, renklerle görsel bir iletişim aracına dönüşmektir (Hardy, 2011). Sanat çocuklar için evde başlayan, eğitim hayatında ise çeşitli boyutlarla şekillenen bir alandır. Okulöncesi eğitimde sanat çalışmaları yaratıcılığı, hayal gücünü, kendini ifade etmeyi, iletişim becerilerini geliştirerek gelişim alanlarını destekler (Jackman, 2012).

Bireyin eğitim süreci göz önüne alındığında okul öncesinde sanat etkinliklerinin önemi büyüktür. Okul öncesinde sanat eğitimi çocuğun gelişiminde önemli bir yere sahiptir. Sanat etkinlikleri çocuklarda olumlu duygular oluşturduğu için öğrenme esnasında zevk almasını ve mutlu olmasını sağlar. Yaratıcılığın gelişebilmesi için sanat etkinliklerinin hedef kitleye uygun olarak planlanması gerekmektedir (Kelekçi & Kahraman, 2016). Sanat eğitimi küçük yaşlardan başlayarak çocuğun yaşının özellikleri de dikkate alınarak bireye uygun etkinlikler seçilerek uygulandığı takdirde yaratıcılığın ön plana çıkmasını sağlayacaktır (Kelekçi & Kahraman, 2016).

Sanat etkinlikleri çocukların gelişim düzeylerinin gözlemlenmesi ve değerlendirilmesi için fırsat alanlarıdır. Okul öncesi eğitimde uygulanan sanat etkinliklerinin amacı çocukların yaratıcılığını geliştirmek, gelişimini desteklemek, estetik duyarlılık ve sanatsal bakış açısı kazandırmaktır. Çocuklar sanat etkinlikleriyle rahatlar ve yaratıcı ürünler oluşturarak doyuma ulaşır (Artut, 2007, s. 1-2). Sanat etkinliklerinin gerçekleştirilmesin de öğretmene büyük görev düşmektedir. Etkinliklerin uygulanması sırasında doğru rehberlikte bulunan öğretmen neticesinde çocuğun yaratıcı düşünmeyi bu sayede problem çözme öğrenmesi, kendini gerçekleştirme, el- göz koordinasyonunun ve tüm gelişim alanlarının gelişmesi sağlanır (Yurdakul, 2011, s.42). Sanat etkinliklerinin uygulanması sırasında bilgi, deneyim vb. eksikliklerden kaynaklanan bazı problemler yaşanmaktadır. Problemlerin başında öğretmenlerin uygulamalar sırasında süreç ve sanatın anlamından çok kazandırılacak beceriler ve sonuçtaki ürüne odaklanması gelmektedir. Öğretmenler

çocukların sonuç olarak ne yaptıklarına değil; ortaya çıkan ürünü nasıl yaptıkları, yaparken neler hissettikleri, karşılaştıkları problemlere nasıl çözümler bulduklarına odaklanmalıdır ve etkinlik planlarken bu amaç doğrultusunda plana ve uygulamaya yön vermelidir (Twigg & Garvis, 2010). Sanat ve yaratıcılık üzerinde uygulanan etkinliklerde öğretmenlerin tutum ve bilgilerinin önemi büyüktür. Öğretmenlerin sanatı çocuğu merkeze alarak, açık uçlu, yaratıcı, çocuk tarafından keşfedilmeyi sağlayan bir olgu olarak görmeleri istenilen sanat anlayışı için önemlidir (Broderick, 2015). Bu nedenle çalışmada öğretmenler üzerinden veri toplanmış, sanat etkinliğine yer verilerek öğretmenlerin sanat ve yaratıcığa ilişkin tutumları tespit edilmeye çalışılmıştır.

Okul öncesi eğitimde sanat etkinliklerinin amaçlarına ulaşması ve çocukların yaratıcılığın gelişmesi için; öğretmen, aile, yakın çevre ve bireysel özellikler etkilidir. Öğretmen yeniliklere açık, çocuklara farklı ortam ve materyaller sunabilen, çocuklara fırsat veren onları kısıtlamayan bir öğretmen olmalıdır. Ailede aynı şekilde çocuğa yaratıcılığı destekleyen, keşfetmesi için fırsat sunan ortamlar sunmalıdır. Bu çalışmanın yaratıcı sanat etkinliklerine yönelik uygulamaların ve farkındalığın artması yönünde literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu araştırmanın amacı, okul öncesi öğretmenlerinin sanat ve yaratıcılığa ilişkin görüşlerinin tespiti ve yaratıcılığı geliştirmek adına yapılan uygulamalarını belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki alt amaçlara ulaşılması hedeflenmektedir:

1. Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitimde yaratıcı sanat etkinliklerine ilişkin genel görüşlerinin saptanması.
2. Okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerine göre yaratıcılığın önemi, tanımı, engelleri ve özelliklerinin saptanması.
3. Okul öncesi öğretmenlerin genel görüşlerine göre okul öncesi dönemde sanatın önemi ve sanat etkinliği uygulamalarının belirlenmesi.

Bu araştırma;

- Muş ili ve Bulanık ilçesinde Milli Eğitim Müdürlüklerine bağlı görev yapan okul öncesi öğretmenlerden araştırma ölçütlerine göre gönüllük esas alınan 100 okul öncesi öğretmenle, öğretmenlere yönelik hazırlanan görüşme sorularına verdikleri yanıtlarla sınırlıdır.

2 Yöntem

Bu araştırma Muş ili ve Bulanık ilçe milli eğitim müdürlüklerine bağlı çalışan okul öncesi öğretmenlerinden gönüllülük esas ile belirlenen 100 öğretmenin sanat ve yaratıcılık ile ilgili görüşlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma tarama modelinde olup nitel yöntemler kullanılmıştır. Tarama modeli geçmişte yada günümüzde var olan herhangi bir durumu olduğu gibi betimlemeyi amaçlayan araştırma yöntemidir (Karasar, 2005, s. 77). Nitel yöntem ise gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir (Şimşek & Yıldırım, 2011, s. 39). Araştırmada nitel araştırma modeli yöntemlerinden görüşme yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmalarda veri toplama bölümünde görüşme sıklıkla başvurulan bir tekniktir. Katılımcıların kendini ifade edebilmesi, katılımcıların konuyla alakalı içinde bulunduğu anlam dünyası, duygu ve düşüncelerini, tecrübelerini birinci elden ifade edebilme fırsatı verir (Tekin, 2006). Bu araştırmanın amacı okul öncesi öğretmenlerinin yaratıcılık ve sanat etkinliklerine yönelik tutum ve görüşlerini belirlemektir. Araştırmada standartlaşmış açık uçlu görüşme yapılmıştır.

2.1 Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Muş ili ve Bulanık ilçesinde 2018-2019 eğitim öğretim yılında milli eğitim müdürlüklerine bağlı okul öncesi öğretmeni olarak görev yapmakta olan kolay ulaşılabilir okul öncesi öğretmenleri oluşturmuştur. Çalışmada 100 öğretmen ile çalışılmıştır, veri kaybı olmamıştır. Bu araştırmada çalışma grubu oluşturulurken milli eğitim bakanlığına bağlı resmi anaokulları ve ilkokul, ortaokul bünyesindeki anasınıflarında görev yapmakta olan okul öncesi öğretmenleri, araştırmaya katılmaya gönüllü olmaları, kolay ulaşılabilir olmaları ölçütleri ile örneklem belirlenmiştir. Araştırmanın örneklemi kolay ulaşılabilir durum örneklemesi yöntemiyle ulaşılan 100 okul öncesi öğretmeni oluşturmuştur.

Katılımcıların belirlenmesi sürecinde okul öncesi eğitim kurumlarına gidilerek okul müdürü veya müdür yardımcısına okul öncesi öğretmenleriyle görüşme yapılmak istenildiği, araştırmanın amacı açıklanarak izin alınmıştır. Gönüllü olmak istediğini belirten 100 öğretmen ile uygun oldukları zaman görüşme yapılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlere görüşme öncesinde kişisel bilgi soruları yöneltilmiştir. Kişisel bilgi sorularının analizi sonucunda katılımcıların belirlenen özelliklerine tabloda yer verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Kişisel Bilgileri

Özellik	Grup	Sıklık
Cinsiyet	Kadın	92
	Erkek	8
Yaş	18-25	46
	26-30	40
	31-35	10
	36-40	2
	40-49	2
Öğrenim durumu	Lisans	83
	Yüksek okul	12
	Yüksek lisans	4

	Doktora	1
Mezun olunan okul türü	Açık	11
	Örgün	89
Mezun olunan bölüm	Okul öncesi öğretmenliği	83
	Çocuk gelişimi	13
	Diğer	4
Hizmet yılı	1-2 yıl	29
	2-3 yıl	23
	3-5 yıl	21
	1 yıldan az	15
	5-10 yıl	5
	10-15 yıl	5
	20+	2
Çalışılan kurum türü	İlkokula bağlı anasınıfı	71
	Bağımsız anaokulu	26
	Ortaokula bağlı anasınıfı	3
Eğitim verilen çocukların yaş grubu	48-60 ay	62
	60-66 ay	28
	36-48 ay	10

Tabloda görüldüğü üzere katılımcıların 8'i erkek 92'si kadındır. Öğretmenlerin 46'sı 18-25 yaş arası, 40'i 26-30 yaş arası, 10'u 31-35 yaş arası, 2'si 36-40 yaş arası, 2'si 40-49 yaş arasındır. Katılımcıların 83'ü lisans, 12'si yüksek okul, 4'ü yüksek lisans, 1'i doktora mezundur. Bunlarında 89'u örgün eğitim, 11'i açık öğretim mezundur. Bölüm olarak ise 83'ü okul öncesi öğretmenliği, 13'ü çocuk gelişimi bölümü, 4'ü diğer bölümlerden mezundur. Hizmet yılı bakımından 29 öğretmen 1-2 yıl, 23 öğretmen 2-3 yıl, 21 öğretmen 3-5 yıl, 15 öğretmen 1 yıldan az, 5 öğretmen 5-10 yıl, 5 öğretmen 10-15 yıl, 2 öğretmen 20 yıldan fazla görev yapmaktadır. Öğretmenlerin 71'i ilkokula bağlı anasınıfında, 26'sı bağımsız anaokulunda, 3'ü ortaokula bağlı anasınıfında çalışmaktadır. Öğretmenlerin 62'si 48-60 ay arası, 28'i 60-66 ay arası, 10'u 36-48 ay arası çocuklara eğitim vermektedir.

2.2 Veri Toplama

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen açık uçlu sorulardan oluşan görüşme formu kullanılmıştır. Veri toplama aracı hazırlanırken kaynak taraması yapılmıştır. Literatür taramasıyla elde edilen bilgiler geliştirilerek görüşme soruları oluşturulmuştur. Görüşme formunun istenilen amaca ulaşacak nitelikte olması adına 6 okul öncesi eğitimi alanında, 2 sanat ve yaratıcılık eğitimi alanında görevli toplam 8 uzmanın görüşüne sunulmuştur. Formdaki sorular görüşmeler sonrasında son halini almıştır.

Görüşmeleri gerçekleştirmeden önce kaynaklardan görüşme teknikleri araştırılmış ve incelenmiştir. Hazırlanan görüşme sorularının uygunluğunu test etmek için kolay ulaşılabilir 20 öğretmen üzerinde pilot uygulama yapılmıştır.

Görüşmeye başlamadan önce görüşme hakkında bilgi verilmiştir. Yapılan görüşme sırasında ortamda araştırmacı ve öğretmen dışında kimse bulunmamıştır. Görüşmeler yaklaşık 25 dakika sürmüştür. Görüşme sırasında görüşmenin daha etkili ve verimli hale getirilmesi için dikkat edilmesi gereken bazı noktalar bulunmaktadır. Bunlar; görüşme sorularını sorarken akışa göre gerekli değişiklikleri yapma, soruları konuşma tarzında sorma, teşvik edici olma ve geri bildirimde bulunma, görüşme sürecini kontrol etme ve yansız, empatik olmak dikkat edilmesi gerekenlerdir (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 140).

2.3 Veri Analizi

Bu araştırmada görüşme yoluyla elde edilen veriler, betimsel analiz yöntemiyle analiz edilmiş, güvenilirliği arttırmak, yanlışlığı azaltmak vb. amaçlarla sayısallaştırılmış ve yorumlanmıştır. Sayısallaştırmada sözcüklerin sıklık sayılarına bakılmıştır. Betimsel analiz; çeşitli teknikler ile elde edilmiş verilerin, daha önceden belirlenmiş temalara göre özetlenmesi ve yorumlanmasını içeren bir nitel veri analiz türüdür. Bu analiz türünde araştırmacı görüştüğü ya da gözlemiş olduğu bireylerin görüşlerini çarpıcı bir şekilde yansıtabilmek amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verebilir. Bu analiz türünde temel olan amaç elde edilen bulguların okuyucuya özetlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde sunulmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2003).

Veri analizi sırasında öncelikle ses kaydına izin veren öğretmenlerin ses kayıtları dinlenmiş ve yazıya dökülmüştür. Veri kaybını önlemek için dokümanlar oluştuktan sonra ses kayıtları yeniden dinlenmiştir. Betimsel analiz yöntemine göre görüşme sorularından yola çıkarak bir plan oluşturulmuştur. Her öğretmene ait görüşme formları tek tek okunmuş ve oluşturulan plana göre görüşme verileri kodlanmıştır. Kodlama yapılırken görüşme sorusuna benzer yanıt verdiği düşünülen görüşler aynı kod altına alınmıştır.

3 Bulgular ve Tartışma

Bu bölümde araştırmada görüşme yoluyla toplanan verilerin betimsel analiz sonucu elde edilen bulgulara ve tartışmaya yer verilmiştir. Bulgular; yaratıcılığa ilişkin görüşleri ile ilgili bulgular, yaratıcı bireylerin özellikleri ile ilişkin görüşleri ile ilgili bulgular, yaratıcılık çocuklar için neden önemli ile ilişkin görüşleri ile ilgili bulgular, evde ve okulda çocuklarda yaratıcılığa engel olarak görülen

durumlar ile ilişkin görüşleri ile ilgili bulgular, yaratıcılığı geliştirmek için yapılan etkinlikler ile ilişkin görüşleri ile ilgili bulgular, daha çok hangi türde sanat çalışmalarını uyguladıkları ve nedeni ile ilişkin görüşleri ile ilgili bulgular, eğitim hayatında yaratıcılık ve sanat alanında alınan derslere ile ilişkin görüşleri ile ilgili bulgular, sanat etkinlikleri çocuklar için neden önemlidir ile ilişkin görüşleri ile ilgili bulgular olmak üzere 8 başlık altında sunulmuştur.

3.1 Okul Öncesi Öğretmenlerinin Yaratıcılığa İlişkin Görüşleri ile İlgili Bulgular

Görüşmeler sırasında öğretmenlere ilk olarak "Sizce yaratıcılık nedir?" sorusu yöneltilmiştir. Verilen yanıtlara göre 15 alt tema oluşturulmuştur. Alt temalar ve sıklıkları tabloda verilmiştir.

Tablo 2. Birinci Temaya İlişkin Oluşturulan Alt Temalar Ve Sıklıkları

Alt temalar	Sıklık
Kendine özgün ürün oluşturmak	47
Kendine özgü orijinal olmak	44
Farklı düşünebilmek	22
Bağımsız olmak	13
Hayal gücü demek	12
Bilinenden bilinmeyene ulaşmak	9
Pratiklik	5
Problem çözme becerisi	5
Kendini anlatma sanatı	3
Her şeyin temeli olan bir yeti	2
Sürekli değişen bir kavram	2
Gizil güç	2
Çok yönlü olmak	2
Tasarım oluşturmak	2
Estetik algısı	1

Öğretmenlerin tanımlamalarının 'kendine özgü ürün oluşturmak (47)' ve 'kendine özgü orijinal olmak (44)' alt temaları altında toplandığı görülmektedir. Yaratıcılığı kendine özgün ürün oluşturmak olarak tanımlayan öğretmenlerden Ö5: "Çocuğun herhangi bir parçadan, legodan veya başka bir şeyden kullanımının dışında farklı bir şeyler ortaya çıkararak yeni şeyler üretip oynamasıdır" şeklinde düşüncesini oyunda yeni ürünler oluşturmak olarak ifade etmiştir. Ö22: "Yaratıcılık bireyin belli kalıplara uymadan iç dünyasında yarattığı hayali ürüne dökmektir"; Ö25: "Bireyin kendine özgü bir şeyler yaratması, yorumlaması, ürün ortaya çıkarmasıdır" şeklinde hayalinde olan ürüne dökmek olarak ifade etmiştir. Yaratıcılığı kendine özgü orijinal olmaktır olarak tanımlayan öğretmenler Ö54: "Popülerden sıyrılmak, özgün olmaktır" şeklinde düşüncesini ifade etmiştir. Farklı düşünebilmektir olarak tanımlayan öğretmenlerden Ö48: "Farklılıktır. Farklı olmak, yaşamak ve görmektir. Farklı fikirlere sahip olabilmek, nesne ve durumlara değişik bakış açısı ile bakabilmektir. Bazen de olmayanı yorumlamaktır" şeklinde ifade ettikleri bulgusuna ulaşılmıştır. Hayal gücü demektir olarak tanımlayan öğretmenlerden Ö56: "Geçmişte hayal ürünü olarak nitelendirilen aslında engellenmiş hayal gücüdür" şeklinde ifade etmiştir.

İlgili alan yazın incelendiğinde araştırma bulgusuna göre, yaratıcılığın özgünlük ile tanımlanması Özerbaş'ın (2011) araştırma bulguları ile örtüşmektedir. Özerbaş'ın (2011) çalışmasında da yaratıcılık denilince akla ilk gelen kavramlar kalıpları yıkmak, alışılmışın dışına çıkmak, özgün olmak olarak tanımlandığı sonucuna ulaşılmıştır. Kılıç (2013) öğretmenlerin yaratıcılık kavramına ilişkin algılarını açıklama amaçlı yaptığı araştırmaya göre öğretmenler yaratıcılığı; yeni bir ürün üretme, sorunlara farklı çözümler bulma ve sınırların ötesine geçebilme olarak tanımlamışlardır. Cheung ve Mok (2013) Hong Kong'da yapılan araştırmaya göre öğretmenler tarafından özellikle merak, hayal gücü ve çoklu bakış açısının yaratıcılığın önemli kavramlarından olduğu belirtilmiştir.

3.2 Öğretmenlerin Yaratıcı Bireylerin Özelliklerine İlişkin Görüşleri İle İlgili Bulgular

Görüşmeler sırasında öğretmenlere "Yaratıcı bireylerin özellikleri nelerdir?" sorusu yöneltilmiştir. Verilen yanıtlara göre 43 alt tema oluşturulmuştur. Alt temalar ve sıklıkları tabloda verilmiştir.

Tablo 3. İkinci Temaya İlişkin Oluşturulan Alt Temalar Ve Sıklıkları

Alt temalar	Sıklık
Özgün	41
Hayal gücü yüksek	34
Dışa dönük	25
Yeniliklere açık	22
Meraklı	19
Üretmeyi seven	16
Sorgulayıcı	14

Cesaretli	14
Araştırmacı	13
Pratik zekalı	10
Bağımsız olmayı seven	12
İfade gücü yüksek	9
Özgüvenli	9
Çalışkan	9
Sıra dışı	8
Lider ruhlu	7
Gözlemci	7
Dikkatli	6
Detaycı	6
Yaşamı seven	5
Eleştirel bakan	5
Hoşgörülü	5
Sabırlı	4
Hayalperest	4
Sakin	4
Çocuk ruhlu	3
Planlı	3
Yetenekli	3
Dağınık	2
Sıkılgan	2
Asi	2
Komik	2
Sanatçı ruhlu	2
Rahat	2
Esprili	1
Doğayı seven	1
Geçmişten ders alan	1
Görsel algısı yüksek	1
Kültürlü	1
Saygılı	1
Enerjik	1
Masalıcı	1
Düzenli	1

Öğretmenlerin ifade ettikleri görüşlerine ilişkin elde edilen bulgulara göre öğretmenler yaratıcı bireylerin en çok özgün (41), hayal gücü yüksek (34), dışa dönük (25), yeniliklere açık (22) ve meraklı (19) bireyler olduklarını belirtmişlerdir. Yaratıcı bireylerin özelliklerini tanımlayan öğretmenlerden en sık belirtilen 5 alt temanın dışında kalan bazı görüşler için; Ö8: "Esprili ve özgüvenleri yüksek iletişime açık olanlardır"; Ö11: "Yaratıcı bireyler doğayı, yaşamı severler"; Ö19: "Gözlem yapmaktan hoşlanırlar"; Ö22: "Yaratıcı bireylerin sürekli anlatacak bir olayları vardır. Oyuncaklarla sabit kalıp oynamazlar. Kalıplardan çok çabuk sıkılırlar. Keşfetmeye, araştırmaya açıktırlar" ifadeleri örnek verilebilir.

İlgili alan yazın incelendiğinde San (1996)'a göre yaratıcı bireyler; meraklı, hırslı, gururlu, sorumluluk duygusuna sahip, liderlik özelliği olan ve ikna gücü yüksek kişilerdir; Özden (1999)'a göre şakacı ve neşeli bir yapıya sahip, kendi başına kalmayı seven, istekli ve idealist bireylerdir; Süzen (1987)'e göre yaratıcı kişi, özgün düşünen, sorunlara yeni çözümler üretebilen, karmaşık ve yeni bir düzeyde sentez yapabilen bireylerdir. Şahin Zeteroğlu, Doğan ve Derman (2012) yaptıkları araştırmada da öğretmen adaylarının özgünlük, yenilik, ve düşünme becerilerini yaratıcı bireylerin özellikleri olarak gördükleri saptanmıştır.

3.3 Öğretmenlerin Yaratıcılık Çocuklar İçin Neden Önemli Olduğuna İlişkin Görüşleri İle İlgili Bulgular

Görüşmeler sırasında öğretmenlere "Yaratıcılık çocuklar için neden önemlidir?" sorusu yöneltilmiştir. Verilen yanıtlara göre 25 alt tema oluşturulmuştur. Alt temalar ve sıklıkları tabloda verilmiştir.

Tablo 4. Üçüncü Temaya İlişkin Oluşturulan Alt Temalar Ve Sıklıkları

Alt temalar	Sıklık
Gelişim alanlarını destekler	22

Kendini iyi ifade edebilmeyi sağlar	17
Hayal gücünü geliştirir	14
Problem çözmeyi geliştirir	12
Özgün düşünme üretme becerisi katar	12
Öğrenmeyi kolaylaştırıp kalıcı hale getirir	12
Çoklu zekayı geliştirir	11
Özgüven aşılır	11
Geleceğe ışık tutar	11
Kendini gerçekleştirmeyi sağlar	9
Merak duygusunu güdüler	7
Bağımsız birey olmasına katkı sağlar	5
Boş	4
Öğrenmeyi eğlenceli hale getirir	4
Araştırmacı ruh aşılır	4
Değişime ve gelişime açık, yeni durumlara uyumlu bireyler oluşur	3
Mutluluk verir	3
Yeteneklerinin gelişimini sağlar	2
Dikkat süresini artırır	1
Ayrıntılara odaklanmayı sağlar	1
Ekonomiklik sağlar	1
Bireysel farklılıkları destekler	1
Kritik dönemin atlatılmasını sağlar	1
Tasarımcı olmalarını sağlar	1
Sosyalleşmelerini sağlar	1

Öğretmenlerin ifade ettikleri görüşlerine ilişkin elde edilen bulgulara göre öğretmenler yaratıcılığın çocuklar üzerinde en çok gelişim alanlarını desteklediğini (22), kendini iyi ifade edebilmeyi sağladığını (17), hayal gücünü geliştirdiğini (14) belirtip bu alanlarda katkı sağladığını düşündüğü için önemli olduğunu belirtmişlerdir. Yaratıcılığın önemini gelişim alanlarını destekler olarak tanımlayan öğretmenler Ö6: "Yaratıcılık çocuğun sadece bir değil birçok gelişim alanına hizmet ettiği için çocuğun gelişimi için çok önemlidir" şeklinde ifade etmiştir. Kendini iyi ifade edebilmeyi sağlar olarak tanımlayan öğretmenler Ö1: "Çocuklara yaratıcı olmaya fırsat vermek, kısıtlamamak, engel çıkarmamak o çocuğun kendini daha iyi ifade etmesini sağlar" şeklinde ifade etmiştir. Hayal gücünü geliştirir olarak tanımlayan öğretmenler Ö71: "Merak duygularını geliştirebildikleri için, hayal dünyalarını gerçeğe dönüştürebilme olanağı buldukları için öğrenme hızlarını ve becerilerini geliştirebildikleri için hobilerini keşfedebilecekleri için önemlidir" şeklinde ifadelerine örnek verilebilir.

3.4 Çocuklarda Yaratıcılığa Engel Olarak Görülen Durumlara İlişkin Öğretmen Görüşleri İle İlgili Bulgular

Görüşmeler sırasında öğretmenlere "Evde ve okulda çocuklarda yaratıcılığa engel olarak gördüğünüz durumlar nelerdir" sorusu yöneltilmiştir ve verilen yanıtlara göre 25 alt tema oluşturulmuştur. Alt temalar ve sıklıkları tabloda verilmiştir.

Tablo 5. Dördüncü Temaya İlişkin Oluşturulan Alt Temalar Ve Sıklıkları

Alt temalar	Sıklık
Ailenin baskıcı davranışları	46
Okulda uygulanan tek tip geleneksel etkinlikler	31
Otoriter öğretmen	22
Çocuklara fırsat verilmemesi	21
Teknolojik aletler	21
Kalıp kurallar	17
İmkân yetersizliği	16
İlgisizlik	11
Kültür-dini inanç	7
Akademik eğitime önem verilmesi	7
Yanlış yapılan eleştiriler	7
Çocukların belli kalıplara girmesini istemek	6
Sınırlı boyamalar	6
Ceza korkusu	3

Çok oyuncak sunulması	3
Öğretmenin eğitim eksikliği	2
Titizlik hastalığı	2
Ödevler	2
Karakteristik özellikler	2
Bireysel farklılıkların önemsenmemesi	2
Yaşlılarıyla eğitim alamaması	2
Yapılandırılmış oyuncaklar	1
Öğrenci ayırımı yapmak	1
Korumacı yaklaşım	1
Yapbozlar	1

Öğretmenlerin ifade ettikleri görüşlerine ilişkin elde edilen bulgulara göre öğretmenler evde ve okulda yaratıcılığa engel olarak görülen durumlara en çok ailenin baskıcı davranışları (46), okulda uygulanan tek tip geleneksel etkinlikler (31), otoriter öğretmen (22), çocuklara fırsat verilmemesi (21) ve teknolojik aletler (21) olduğunu belirtmişlerdir.

İlgili alan yazın incelendiğinde Sönmez Ektem (2017)'in araştırmasına göre yaratıcılığı engelleyen etmenler sırasıyla; yönlendiren öğretmen tutumu, sınırlandırılmış etkinlik ve ortamlar, yaratıcı düşünmenin teşvik edilmemesi olarak belirtilmiştir. Aslan ve A. Cansever (2009) yapmış oldukları çalışmada tüm öğretmenler derslerinde yaratıcılığı kullanmaya çabaladıklarını ve eğitimde yaratıcılığın önemli olduğunu belirtmişlerdir. Ancak hem velilerden hem de sistemden ve okul yönetimlerinden kaynaklanmış olan önemli engellerle karşılaşmış olduklarını söylemişlerdir. Bu açıdan araştırma bulguları arasında benzer görüşlerin yer aldığı söylenebilir. Araştırma bulguları incelendiğinde; yaratıcılığa engel olarak okulda uygulanan tek tip geleneksel etkinlikler konusunda tanımlamalar yaptıkları görülmektedir. Örneğin; Ö9: "Öğretmenin kendini geliştirmemesi, plan detayına takılması, ezberci eğitimin devam etmesi"; Ö18: "Kurallar ve gösterip yaptırma tekniği yaratıcılığa engeldir"; Ö19: "Yaratıcı çocuk çoğunlukla kendisinden uyumluluk beklenen okullarda eğitim görmek zorunda bırakılırlar" şeklinde ifadelerde bulunmuşlardır. Yaratıcılığa engel olan nedenleri, 'otoriter öğretmen' ve 'yönetici' olarak tanımlayan öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde; Ö2: "Çocukların 'uslu, sessiz, sürekli oturmalarını, belli kalıplarda hareket etmelerini isteyen yöneticiler" şeklinde ifadeler örnek verilebilir. 'Çocuklara fırsat verilmemesi' olarak tanımlayan öğretmenlerin Ö3: "Soru sormanın az olduğu, kızıldığı her mekanda yaratıcılık duygusu bastırılır"; Ö15: "Çocuklara yeterli fırsatların verilmemesi, yeni fikirlerin çevre tarafından desteklenmemesi, yeterli olanakların sağlanmaması" gibi açıklamalar yaptıkları görülmektedir.

3.5 Yaratıcılığı Geliştirmek İçin Yapılan Etkinliklere İlişkin Öğretmen Görüşleri İle İlgili Bulgular

Görüşmeler sırasında öğretmenlere "Yaratıcılığı geliştirmek için ne tür etkinlikler yapıyorsunuz?" sorusu yöneltilmiştir ve verilen yanıtlara göre 15 alt tema oluşturulmuştur. Alt temalar ve sıklıkları tabloda verilmiştir.

Tablo 6. Beşinci Temaya İlişkin Oluşturulan Alt Temalar Ve Sıklıkları

Alt temalar	Sıklık
Yapılandırılmamış etkinlikler	45
Sanat etkinlikleri	40
Tamamlama etkinlikleri	23
Drama	20
Fen doğa etkinlikleri	17
Problem çözme gerektiren etkinlikler	14
Duyusal etkinlikler	11
Geri dönüşüm etkinlikleri	11
Bireysel etkinlikler	11
Yarı yapılandırılmış etkinlikler	6
Oyun etkinlikleri	5
Müzik etkinlikleri	4
Su-kum oyunları	3
Boyamalar	1
Yapmıyorum	1

Öğretmenlerin ifade ettikleri görüşlerine ilişkin elde edilen bulgulara göre öğretmenler yaratıcılığı geliştirmek adına daha çok yapılandırılmamış etkinlikler(45), sanat etkinlikleri(40), tamamlama etkinlikleri(23) ve drama etkinlikleri(20) yaptıklarını belirtmiştir. Örneğin, Ö17: "Soru sormalarını teşvik ediyorum. Sınıfta herhangi bir problem olduğunda duruma müdahale etmiyor, önce onların çözmesini sağlıyorum"; Ö74:"Yaratıcılığı geliştirmek için hayal kurma ve deneyimleme tekniğini kullanıyorum. Kendilerini ve sevdiklerini mutlu etmek için hediyeleşme günleri hazırlıyor ve hediyelerini kendilerinin tasarlamasını istiyorum. Görselde bir minik

görsel gösterip sizce neden, nasıl, nereye bakıyor, nereye gidiyor teknikleri ile beyin fırtınası yaptırıyorum. Okuma saatlerinde resimlerinden bakarak hayal ettiği, gördüğü şeyleri anlatmasını sağlıyorum" şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir.

İlgili alan yazın incelendiğinde Sönmez Ektem (2017)'in araştırmasında öğretmen adayları ile çalışılmış ve öğretmen adaylarının uygulama okullarındaki gözlemlerine göre yaratıcılığı destekleyen etkinliklere yer verilmediği sonucuna ulaşılmıştır. Erdal (2003)'ün çalışmasında önceden öğretmen tarafından belirlenen ve sınırlı boyama çalışması içeren çalışmaların çocuklara hiçbir beceri kazandırmadığı ve çocukların resim derslerinden soğumasına ve öz güvenini kaybetmesine sebep olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Alan yazın incelendiğinde yapılan çalışmalarda gözlemlere göre yaratıcılığı destekleyen etkinliklerin kurumlarda çok yer verilmediği ortaya çıkmıştır fakat görüşmelerin analizine göre yaratıcılığı geliştiren etkinliklere yer verildiği ifade edilmiştir. İlgili alan yazın incelemesine göre tez sürecinde yer verilecek olan kurumlarda yapılacak gözlem sonucu ile görüşmeler arasındaki sonuç arasında farklılıklar olabilir.

3.6 Uygulanan Sanat Çalışmaları ve Nedenine İlişkin Öğretmen Görüşleri İle İlgili Bulgular

Görüşmeler sırasında öğretmenlere "Sanat çalışmalarınızı (yapılandırılmış-yarı yapılandırılmış-yapılandırılmamış) daha çok hangi türde uyguluyorsunuz, neden?" sorusu yöneltilmiştir. Ve verilen yanıtlara göre 7 alt tema oluşturulmuştur. Alt temalar ve sıklıkları tabloda verilmiştir.

Tablo 7. Altıncı Temaya İlişkin Oluşturulan Alt Temalar Ve Sıklıkları

Alt temalar	Sıklık
Yarı yapılandırılmış	41
Yapılandırılmamış	18
Yarı yapılandırılmış-yapılandırılmamış	15
Hepsi eşit	15
Yapılandırılmış	7
Boş	3
Yapmıyorum	1

Öğretmenlerin ifade ettikleri görüşlerine ilişkin elde edilen bulgulara göre öğretmenler sanat çalışmalarını daha çok yarı yapılandırılmış(41) ve yapılandırılmamış(18) şekilde uyguladıklarını belirtmiştir.

Model vermeden çocukların özgün çalışmalarına ağırlık verilebilir. Geçmişte sanat etkinliklerinde ortaya çıkacak ürünün modelinin verilmesi düşüncesi desteklendiyse de günümüzde bunun çocukların yaratıcılığını engellediği ortaya çıkarılmıştır (Ulutaş & Ersoy, 2004). Bu şekilde düşüncelerini tanımlayan öğretmenlerden Ö3: "Bana göre kalıp etkinlikler, boyama kitapları ve bu tarz sınırları olan etkinlikler çocuğun yaratıcılığını engellediği gibi hayal dünyasını da küçültüyor" şeklinde düşüncelerini tanımlamıştır.

Çalışmalarını daha çok yarı yapılandırılmış olarak uygulayan öğretmenlerden Ö37: "Sanat çalışmaları uygulamalarında seçim yaparken yaş grubu ve sınıf mevcuduna dikkat edilmelidir. Sınıf kontrolünü sağlamak ve etkinliğin amacına ulaşmasını sağlamak için zaman zaman yapılandırılmış, yarı yapılandırılmış, yapılandırılmamış etkinliklere yer verilebilir. Ancak çocukları kısıtlamamaya özen göstermek onların yaratıcılıklarını desteklemek adına çoğunlukla yarı yapılandırılmış etkinlikleri tercih ederim"; Ö46: "Yoğunluk yarı yapılandırılmış. Ama hepsini kullanıyoruz tabi. Özellikle okulun ilk zamanları malzeme kullanımlarını öğretebilmek için yapılandırılmış ürünler yaptırıyorum"; Ö51: "El becerileri zihnindeki somuta dökmede yetersiz olduğundan başarı duygusunun sönmemesi için yarı yapılandırılmış tercih ediyorum"; şeklinde düşüncelerini belirtmiştir.

Çalışmalarını daha çok yapılandırılmamış olarak uygulayan öğretmenlerden Ö17: "%20 yapılandırılmış, %20 yarı yapılandırılmış, % 60 yapılandırılmamış uyguluyorum. Yapılandırılmış etkinliklere yer verme sebepim çocukların o tür etkinliklerde çok mutlu olduğunu görmemdir. Buda haftada 2-3 tane çalışma oluyor ve bence yetiyor. Yapılandırılmamış etkinliklere ağırlığımda tabi ki çocukların yaratıcılığını en üst seviyelere çıkarabilmek"; Ö31: "Yapılandırılmamış daha ağırlıkta, çünkü çocukların yaratıcılığını geliştirmek için belli bir kalıpta sanki fabrikadan çıkmış gibi ürünler çıkmamasına dikkat ediyorum"; Ö41: "Dönem başında yapılandırılmış uyguluyorum. Çocukların parmak kaslarının gelişmesi için. Ama genellikle yapılandırılmamış uyguluyorum" şeklinde düşüncelerini belirtmiştir.

Çalışmalarını genelde eşit olarak uygulayan öğretmenlerden Ö39: "Her tür kullanıyorum. Fakat çocukların hazır bulunuşluğu iyi durumda olmadığı için yapılandırılmamış sanat etkinliği zor oluyor"; Ö74: "İlk zamanlar biraz daha çalışmaları yapılandırılmış çalışırken daha sonra genelde yarı yapılandırılmış yani ipuçları ile birlikte çalıştırıyorum, kendilerinden de bir şeyler eklesinler yeteneklerini göreyim anlamında bu şekilde çalışıyorum hepsi eşit diyebilirim" şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir.

3.7 Öğretmenlerin Yaratıcılık Ve Sanat Alanında Aldığı Derslere İlişkin Görüşleri İle İlgili Bulgular

Görüşmeler sırasında öğretmenlere yedinci soru olarak eğitimizin boyunca yaratıcılık ve sanat alanında aldığınız dersler var mı sorusu yöneltilmiştir. Ve verilen yanıtlara göre 24 alt tema oluşturulmuştur. Alt temalar ve sıklıkları tabloda verilmiştir.

Tablo 8. Yedinci Temaya İlişkin Oluşturulan Alt Temalar Ve Sıklıkları

Alt Temalar	Sıklık
Yaratıcılık	31
Drama	28
Yaratıcılık ve geliştirilmesi	20
Görsel sanatlar	20
Sanat ve yaratıcılık	18
Müzik eğitimi	10
Almadım	9
Materyal geliştirme	8
Yaratıcı drama	7
Kurslar	7
Sanat eğitimi	5
Hatırlamıyorum	4
Seminer	4
Edebiyat	3
Eğitim dersleri	3
Boş	2
Yaratıcı düşünme	2
El işi dersleri	2
Orman okulları	1
Sınıf dışı eğitim	1
Animatörlük	1
Teknik çizim	1
Tasarım	1
Tiyatro ve sanat kulüpleri	1

Öğretmenlerin ifade ettikleri görüşlerine ilişkin elde edilen bulgulara göre öğretmenler eğitimleri boyunca daha çok yaratıcılık(31), drama(28), yaratıcılık ve geliştirilmesi(20) ve görsel sanatlar(20) derslerini aldıklarını belirtmiştir.

Son zamanlarda toplum bilimcileri ve eğitim uzmanlarının önemi fark edilen yaratıcı drama derslerinin de temelinde oyun yatmaktadır. Bu derslerle çocuğa, eğlenirken öğretme hedef alınmıştır (Erdal, 2003).

Eğitim hayatının dışında farklı eğitim ve programlara katıldığını belirten öğretmenlerden Ö23: "Orman okulları ve sınıf dışı eğitimi". Ö38: "Tiyatro ve sanat kulüplerine katıldım. Topluma uyum ve toplumsal sorunlarla ilgili ve içerikli dersler aldım". Ö46: Üniversitede aldığımız dersler dışında orff eğitimi ve akıl zeka oyunları sertifika ve katılım çalışmalarım bulunmaktadır. Orff eğitiminde çocuklar ritim, müzik, dans eşliğinde eğlenerek kendilerini daha rahat ifade eder duruma geliyorlar, faydalı buluyorum. Akıl ve zeka oyunlarında özellikle görsel algılarını geliştirdikleri için yaratıcılık konusunda daha başarılı olduklarını düşünüyorum". Ö53: "Seminer ve sempozyumlar. Gitmiş olduğum sanat alanında kurslar; ebru çalışmaları, çini sanatı çalışmaları, müze ve yapmış olduğum geziler". Ö56: "Üniversite ikinci sınıf dersi sanırım yaratıcılık ve geliştirilmesi dersimiz vardı. Birde sonradan halk eğitimin yaratıcılık ve drama kursuna gittim". Ö63: "Satranç ve zeka oyunları". Ö71: "Sertifikalı, sertifikasız farklı kurslar ve atölyelere katıldım. Sanatsal çalışmalarım var. Drama eğitimleri ve müzik eğitimleri aldım". şeklinde tanımlamıştır. En çok yer alan yaratıcılık dersini alan öğretmenlerden Ö65: "Evet lise eğitiminde yaratıcılık adı altında bir meslek dersim vardı, üniversite de yaratıcılık eğitimi dersi gördüm". şeklinde tanımlamada bulunmuştur.

Görüşmelerin analizi sonucunda öğretmenlerin genel olarak üniversite eğitiminde yaratıcılık ve sanat alanında dersler aldıkları saptanmıştır. Katılımcılardan bazıları teoriğin yanı sıra uygulamada da kendilerini geliştirmek adına dersler dışında çeşitli kurs ve eğitimlere katılmışlardır. Araştırmayı okuyacak olanlara örnek olması adına öğretmen görüşlerinden örnekler verilirken farklı olanlara yer verilmiştir.

İlgili alan yazın incelendiğinde Parlakyıldız& Yıldızbaş (2006)'ın araştırmasının sonucuna göre öğretmenlere verilen sanat eğitiminin çocuğun gelişimine katkıda bulunduğu fark edilmiştir. Aynı şekilde Yıldızbaş (2006)'ın araştırmasına göre de alınan eğitimin çocuğun gelişimine katkıda bulunduğu tespit edilmiştir.

3.8 Sanat Etkinliklerinin Çocuklar İçin Öneme İlişkin Öğretmen Görüşleri İle İlgili Bulgular

Görüşmeler sırasında öğretmenlere sekizinci olarak sanat etkinlikleri çocuklar için neden önemlidir sorusu yöneltilmiştir. Ve verilen yanıtlara göre 17 alt tema oluşturulmuştur. Alt temalar ve sıklıkları tabloda verilmiştir.

Tablo 9. Sekizinci Temaya İlişkin Oluşturulan Alt Temalar Ve sıklıkları

Alt temalar	Sıklık
Yaratıcılığını, hayal gücünü destekler	44
Motor gelişimini destekler	40
Duygu ve düşüncelerini ifade etme gücü bulur	22
Özgün ürün oluşturmalarına fırsat verir	19
Estetik duygusu kazandırır	11
Öğrenmeyi eğlenceli hale getirir	8
İletişim becerisi kazandırır	8
Farklı bakış açılarını keşfeder	5
Özgüvenleri geliştirir	5
Kişilik gelişimini destekler	5
El-göz koordinasyonunu sağlar	4
Görsel öğrenmeyi sağlar	4
Deneyim kazandırır	3
Merak duygusunu güdüler	3
Kazanımları pekiştirir	2
Boş	1
Dikkat seviyesi artar	1

Öğretmenlerin ifade ettikleri görüşlerine ilişkin elde edilen bulgulara göre öğretmenler sanat etkinliklerinin neden önemli olduğu konusunda en çok yaratıcılığını, hayal gücünü desteklediğini(44), motor gelişimini desteklediğini(40), duygu ve düşüncelerini ifade etme gücünü kattığından(22) dolayı önemli olarak belirtmiştir. Araştırmamızda her sanat etkinliğinin yaratıcılığı ve hayal gücünü desteklediğini doğru yöntem ve tekniklerle uygulandığı takdirde desteklediği belirtilmiştir. Bu şekilde düşünen öğretmenlerden Ö2: "Doğru kullanıldığı takdirde yaratıcılığı destekler". Ö74:" Sanat etkinlikleri ile hayal kurma yetenekleri artıyor. Her türlü olaya daha geniş ve objektif bakmayı öğretiyor. Doğru yöntemlerle uygulandığı sürece yaratıcı düşünmeye güdüyor. Daha aktif, daha özgüvenli olmalarını sağlıyor. İfade yetenekleri gelişiyor. Karar verme yetenekleri gelişiyor. Rahatça hedef belirleme ve hedefe kilitlenme duyguları, sorumluluk bilinci gelişiyor. Akademik başarı daha çok yükseliyor". olarak tanımlamıştır. Motor gelişimini desteklediği için önemli bulan öğretmenlerden Ö4: "Çocukların boyama, kesme, yapıştırma çalışmalarını öğrenmesi için önemlidir. Ö56: "En son bu soruyu görünce yaratıcılığı sadece sanatta sınırlanmış olabilirliği aklıma gelmedi değil. Çünkü yaratıcılık her anda her şeyde vardır. Sanat etkinliğinde ise yaratıcılık yapılandırılmamış sanat etkinliğinde yaratıcılığın gelişimine bir adım önde başlanmış demektir. Zihnindekileri kağıda dökebilme, renkleri kullanabilme, kesme, yapıştırma, kalem tutma gibi psikomotor becerileri; paylaşma, yardımlaşma gibi de sosyal becerileri kazanabilirler". şeklinde ifade etmiştir. Duygu ve düşüncelerini ifade etme gücü bulunduğu, özgüveni geliştiği için önemli olduğunu belirten öğretmenlerden Ö11: "Çocuklar etkinlik sonunda bir ürün ortaya çıkardığında kendilerine olan güvenleri artıyor ve sürekli bir şeyler yapmaya istekli oluyor". Ö15: "Çocuklar sözlü olarak ifade edemedikleri duygu ve düşünceleri sanat yoluyla ifade edebilirler". Ö17: "Sanat etkinliğinde çocukların duygularını dışa yönlendirdiğini, rahatladığını, zevk aldıklarını ve birbirleriyle bolca konuştuklarını görüyorum. Hem dil gelişimi hem sosyal duygusal gelişime katkı sağladığını düşünüyorum". Ö27: "Yeteneklerini fark ediyorlar özgüvenleri artıyor ve buda ileriye dönük plan yapabilmelerini sağlıyor". Ö29: "Rahatlamaları ve kendilerini özgür bir şekilde ifade etmeleri için sanat çalışmaları önemlidir". şeklinde tanımlamışlardır. Bazı kurum ve sınıflarda çok fazla sanat etkinliği uygulanmasına dikkat çekmek isteyen öğretmenlerden Ö37: "Sanat etkinlikleri ile birçok kazanıma ulaşılacağı gibi çocuklar için özellikle bir ürün, bir sonuç elde ettikleri- somut olarak gözlemlenebildiği için daha önemlidir. Çocuklar süreç sonunda kendi yaptıkları bir ürün gördükleri zaman kendilerini mutlu-başarmış hissediyorlar. Ancak eğitim sürecinin sanat etkinliklerinden ibaret olduğu unutulmamalı ve sanat etkinliklerine aşırı yer verilmemelidir". şeklinde düşüncelerini belirtmiştir. Estetik duygusunu geliştirdiğini belirten öğretmenlerden Ö69: "Estetik duyguları oluşması açısından çevrelerinin farkına varmaları açısından önemlidir. Hele ki parmak kasları çalışırken, bilişsel olarak düşünüp bunun çıktısını alıyor olmaları çocuk gelişimi açısından çokça önemlidir. Bir kapakla etkinlik yapan çocuk doğadaki malzemeyi fark eder, her şeyi çöpe atmak yerine değerlendirmeyi öğrenir". şeklinde tanımlama yapmıştır. İlgili alan yazın incelendiğinde araştırma bulguları ile benzer nitelikte çalışmalara rastlanmaktadır; Özkan & Girgin (2015)'in araştırmasında uygulanan sanat etkinliklerin çocuklarda yaratıcılığı geliştirdiği ve aynı zamanda psikomotor becerileri desteklediği sonucuna ulaşılmıştır.

4 Sonuç

Sonuç olarak araştırmada yer alan öğretmenlerin belirttikleri tanımlara göre yaratıcılığın tanımı üzerinde bilgi sahibi oldukları yaratıcılıkta özgünlük, bağımsızlık ve farklılık kavramlarında hem fikir oldukları görülmüştür. Yaratıcı bireylerin özellikleri üzerinde tanımlamalarda bulduklarında en çok özgün, hayal gücü yüksek, dışa dönük, yeniliklere açık ve meraklı bireyler olduğu ifadelerine rastlanmıştır. Görüşmeler sırasında gelişim alanları üzerinde en çok motor gelişim dile getirilmiştir. Yaratıcılığa en büyük engelin ailenin baskıcı davranışları olduğu tanımlanmıştır. Yaratıcılığı geliştirmek üzerine en çok yapılandırılmamış etkinlikler ve sanat

etkinliklerine yer verildiği belirtilmiştir. Öğretmenler sanat etkinliklerini daha çok yarı yapılandırılmış ya da yapılandırılmamış olarak gerçekleştirdiklerini belirtmiştir.

Araştırma bulgularına ve sonuçlarına göre, günlük eğitim akışlarında yaratıcılığı desteklemeye yönelik etkinliklere daha fazla zaman ayrılması önerilmektedir. Öğretmenlere hizmet içi eğitimler verilebilir. Okullarda yaratıcılık üzerine yapılan etkinlikler diğer branşlar ile paylaşarak örnek olmaları sağlanabilir. İleride yapılacak çalışmalarda farklı örneklemelere uygulama yapılabilir. Yaratıcılığın gelişimi üzerine deneysel çalışmalar yapılabilir. Aile ve öğretmenlere yönelik tarama çalışmaları planlanabilir. Yaratıcılığın eğitim sürecine dahil edilmesi ve yaratıcılığı destekleyen etkinlik planlama konusunda öğretmenlere yönelik eğitim verilerek, deneysel çalışmalar planlanabilir.

5 Kaynaklar

- Artut, K. (2007). *Okul öncesinde resim eğitimi* (2.baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Aslan, E. (2001). Torrance yaratıcı düşünce testi'nin Türkçe versiyonu. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 14(14), 19-40.
- Aslan, E., Aktan, E., Kamaraj, I. (1997). Anaokulu eğitiminin yaratıcılık ve yaratıcı problem çözme becerisi üzerindeki etkisi. *M. Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9, 37-48.
- Aslan, N. ve Cansever A., B. (2009). Eğitimde yaratıcılığın kullanımına ilişkin öğretmen tutumları. *Tubav Bilim Dergisi*, 2(3), 333-340.
- Broderick, D. E. (2015). Art as inquiry: cultivating critical arts-based practices in an early pre-service teacher education Program. *Unpublished Doctoral Thesis*, University of Pennsylvania. 3703962.
- Cheung, R. H. P., Mok, M. M. C. (2013). A study of early childhood teachers' conceptions of creativity in Hong Kong. *Educational Psychology*, 33(1), 119-133.
- Erdal, K. & Erdal G. (2003). Çocuk oyunlarında yaratıcılık. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(1), 37-46.
- Hardy, W. L. (2011). Arts in early childhood education and the enhancement of Learning. *Unpublished Doctoral Thesis*, Walden University.
- Jackman, H. (2012). Early education curriculum: A child's connection to the world (Fifth Edition). U.S.A.: Wadsworth Cengage Learning.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi: kavramlar, ilkeler, teknikler* (15.baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kelekçi Olgun, M. ve Kahraman, M. (2016). Okul öncesi dönemde sanat eğitiminin farklı teknikler kullanılarak öğretilmesi. *Beykoz Akademi Dergisi*, 4(2), 65-77.
- Kılıç, F. (2013). Pre-schoolteachers' perceptions regarding the concept of creativity: A metaphorical study. *International J. Soc. Sci. & Education*, 4(1), 122-134.
- Köksal-Akyol, A. (2011). *Yaratıcılık ve drama. A. Köksal-Akyol, (Ed.). İlköğretimde drama*, İstanbul: Kriter Yayınları.
- MEB. (2013). *Okul öncesi eğitim programı*. Ankara.
- Özden, Y. (1999). *Öğrenme ve öğretme*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Özerbaş, M. A. (2011). Yaratıcı düşünme öğrenme ortamının akademik başarı ve bilgilerin kalıcılığına etkisi. *GÜ, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(3), 675-705.
- Özkan, B. & Girgin, F. (2015). Okul öncesi öğretmenlerinin görsel sanat etkinliği uygulamalarının değerlendirilmesi. *Electronic Journal of Vocational Colleges*, 4, 79-85.
- Parlakıyıldız, B. ve Yıldızbaş, F. (2006). Okulöncesi sanat etkinliklerinde artık materyallerin kullanılmasına ilişkin öğretmen görüşleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 39-49.
- San, İ. (1996). *Yaratıcı eğitim için yenilikler. Eğitimimize Bakışlar-I*. İstanbul: Kültür Koleji Eğitim Vakfı Yayınları I.
- Sönmez-Ektem, I. (2017). Okul öncesi öğretmen adaylarının görüşlerine göre uygulama okullarındaki etkinliklerin yaratıcılık bağlamında değerlendirilmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(26), 523-547.
- Sungur, N. (1997). *Yaratıcı Düşünce*. İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Süzen, D. (1987). İlkokul 5. sınıf öğrencilerinde yaratıcı düşünme yeteneği ile benlik kavramı arasındaki ilişki. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şahin Zeteroglu, E., Doğan, Y., Derman, M. T. (2012). Determining the opinions of preschool and primary school teacher candidates on creativity and metaphorical perception. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 12(4), 3135-3152.
- Tekin, H. H. (2012). Nitel araştırma yönteminin bir veri toplama tekniği olarak derinlemesine görüşme. *Sosyoloji Dergisi*, 3(13), 101-116.
- Twigg, D. Ve Garvis, S. (2010) .Exploring Art in early childhood education. *The International Journal of The Arts in Society*, 5(2), 193-204.
- Ulutaş, İ. & Ersoy, Ö. (2004). Okul öncesi dönemde sanat eğitimi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 12(1), 45-51.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2003). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yurdakul, B. (2011). *Yapılandırıcılık. Ö. Demirel (Ed.), Eğitimde yeni yönelimler içinde* (5.baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Extended Abstract

As it is mentioned in the basic features of the preschool education program, the development of creativity is at the forefront in the preschool education period. Creativity is not considered as a separate area in the program, but creativity will develop in our children if all activity areas which applied in this period are applied based on the principles written in the program. Creativity is not just an artist-specific talent. Starting from a young age, art education will enable creativity to come to the forefront if the appropriate activities are selected and applied by considering the characteristics of the age. In art education, goals should be determined first. Art education has more than one purpose in preschool period. The most important of these aims is to increase children's creative perception abilities. Creativity is very important in preschool period. For this reason, this study aimed to determine the opinions of preschool teachers about art and creativity and to determine the applications made to develop creativity. The sub-objectives of the study are to determine the general views of preschool teachers about creative art activities in preschool education, to determine the importance, definition, obstacles and characteristics of creativity, the importance of art in preschool and the types of art activities that are tried to be applied. This research, conducted for these purposes, was conducted in the screening research model and qualitative methods were used. In the research, a standardized open-ended interview was conducted. The interviews were conducted with 100 easily accessible preschool teachers working in the provinces and districts of Muş in 2018-2019 academic year. While preparing the data collection tool, a literature review was conducted. Interview questions were created by developing the information obtained through the literature review. In order to conduct the interviews, the interview technique was first examined. A pilot application was carried out to test the interview form. The data obtained through the interview were analyzed with the descriptive analysis method. It has been digitized and interpreted for purposes such as increasing reliability and reducing bias. Based on the descriptive analysis method, a framework plan was created based on the interview questions. The interview forms of each teacher were read one by one and the interview data were coded according to the created framework. The findings are presented as 11 titles. The titles are classified as 1) findings about their opinions about creativity, 2) findings about their opinions about the characteristics of creative individuals, 3) findings about their opinions about why creativity is important for children, 4) findings about their opinions about the situations that are seen as obstacles to children's creativity at home and school, 5) findings about their opinions about developing of a technique to improve creativity. 6) findings about their opinions about the types of art activities they practiced and their views on the reason, 7) findings about their opinions about creativity and art classes throughout their education, 8) findings about their opinions about the importance of art activities for children, and According to the results, the majority of the participants defined creativity as creating a unique product, being unique and original. They stated that creative individuals are original, imaginative, extroverted and open to innovation. It is stated that creativity is important because it supports the areas of development and provides self-expression. It is stated that the oppressive and non-attitudinal behaviors of the family and the uniform traditional activities implemented in the school prevent creativity. when asked about developing a technique to improve creativity, limited answers were received. I wish this study to guide teachers, parents and students. The participants stated that they apply unstructured activities, art activities and completion activities to develop creativity. It is stated that they generally apply semi-structured works of art they apply. It has been stated that creativity, drama, creativity and development courses are the primary courses that teachers take in the field of creativity and art. In our last theme, it is stated that art activities are important because they support creativity, imagination and motor development.